

E D I T U R A S C R I P T U M

TOȚI SUNT
NORMALI
PÂNĂ
AJUNGI SĂ-I
CUNOȘTI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ORTBERG, JOHN

Toți sunt normali până ajungi să-i cunoști / John Ortberg;

ed.: Elena Jorj. - Oradea: Scriptum, 2005

ISBN 973-85279-9-6

I. Jorj, Elena (ed.)

JOHN ORTBERG

TOȚI SUNT
NORMALI
PÂNĂ
AJUNGI SĂ-I
CUNOȘTI

Editura Scriptum
Oradea

Originally published in U.S.A. under the title
Everybody's Normal Till You Get to Know Them
Copyright © 2003 by John Ortberg
Zondervan, Grand Rapids, Michigan

Ediția în limba română, publicată sub titlul
Toți sunt normali până ajungi să-i cunoști
de John Ortberg

© 2005 Editura Scriptum
str. Lăpușului nr. 28, 410264 Oradea - Bihor
Tel./Fax/Robot: 0259-457.428; E-mail: scriptum@scriptum.ro,
Pagina web: WWW.SCRIPTUM.RO

Prima ediție în limba română
Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediții în limba română

*Orice reproducere sau selecție de texte din această carte
este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Scriptum, Oradea.*

Traducerea: Romana Cuculea, Andreea Pavel
Editarea: Elena F. Jorj
Coperta și tehnoredactarea: Olimpiu G. Filip

ISBN 973-85279-9-6

Tiparul executat în U.E.

**Lui Rick Blackmon,
care știe totul despre mine...
și totuși mă iubește!**

C U P R I N S

Mulțumiri

9

PARTEA ÎNTÂI: NORMAL? NU EXISTĂ AȘA CEVA, DRAGĂ...

1. Dilema porcului-spinos

13

2. Minunea unității

29

3. Frăția rogojinii: adevărata prietenie

50

PARTEA A DOUA: CUM SĂ TE APROPII DE ALȚII FĂRĂ CA SĂ AI DE SUFERIT

4. Cu fața descoperită: autenticitatea

75

5. Lasă pietrele jos: acceptarea

103

6. Arta de a „citi” oamenii: empatia

123

7. Merită să lupți pentru comunitate: conflictul

147

PARTEA A TREIA: SECRETELE RELAȚIILOR PUTERNICE

8. Chirurgie spirituală: iertarea
173
9. Darul pe care nimeni nu-l dorește: confruntarea
196
10. Înlăturarea barierelor: includerea
214
11. Secretul unei inimi iubitoare: recunoștința
236
12. În sfârșit, normal: Cerul!
253
- Resurse bibliografice*
273

MULȚUMIRI

DACĂ ESTE ADEVĂRAT că toate cărțile sunt într-un fel produsul unui grup, acest lucru este cu-atât mai adevărat când cartea este *despre* un grup!

Recunoștința mea tuturor celor care au citit părți ale manuscrisului și au sugerat îmbunătățiri: Becky Brauer, Mindy Caliguire, Bill Donahue și John Ortberg sr. În Tiffany Staman am avut bucuria să am o verișoară și-un asistent administrativ competent; ea a adăugat de nenumărate ori valoare conținutului acestei cărți. Jack Kuhatscheck a fost tot ceea ce un autor își poate dori de la un editor: un prieten – în egală măsură încurajator, înțelept și critic.

Ca de obicei, Nancy a fost un supraveghetor răbdător și atent și un partener de o debordantă energie și-n acest proiect.

Laura, Mallory și Johnny mi-au oferit darul neprețuit pe care nu l-aș fi putut anticipa: nu doar subiecte *despre* care să scriu (de altfel, celebritate inevitabilă pentru orice copil cu părinți scriitori!), ci și motivul *pentru* care să scriu!

PARTEA 1

NORMAL? NU EXISTĂ
AȘA CEVA, DRAGĂ...

DILEMA PORCULUI-SPINOS

Ca să-ncepem de unde suntem, trebuie să recunoaștem
că lumea noastră nu este una normală, ci doar una obișnuită.

DALLAS WILLARD¹

Comunitatea este locul în care întotdeauna se găsește
și persoana cu care ai vrea să ai cât mai puțin de-a face!

HENRI NOUWEN²

ÎN UNELE MAGAZINE americane există și raioane în care
găsești marfă cu prețuri considerabil reduse. Semnul distinctiv
este o etichetă atașată fiecărui obiect din acel raion, pe care scrie
invariabil aceleași cuvinte: „ca-atare“.

Un fel eufemistic de a spune „Prodot cu defecte“. Uneori, li
se spune „solduri“ sau „produse speciale“. Magazinul te anunță
astfel, cinstit: „Acesta este raionul cu produse care nu sunt în
regulă!“ Pentru că aici vei găsi totdeauna o fisură, o pată care nu
„iese“, un fermoar blocat, o capsă fără pereche, ce mai – un loc
cu probleme! Aceste produse *nu sunt normale!*

„Doar n-o să-ți spunem noi unde-i fisura! Caut-o singur!! Dar
știm că e pe undeva!... Așa că, atunci când o găsești – pentru că
o vei găsi! – nu veni la noi cu scânceli și smiorcăieli! Fiindcă ori

de câte ori vii în contact cu astfel de marfă, regula de bază este: «Marfa vândută nu se schimbă!» Dacă umbli după lucruri perfecte, n-ai nimerit bine aici! Prin urmare, ai fost avertizat! Așa că, dacă vrei marfa asta, asumă-ți riscul: ia-o «ca-atare»!

Când ai de-a face cu făpturi omeneste, ai ajuns de fapt la raionul „ca-atare” al Universului! Gândește-te o clipă la cineva din anturajul tău. Poate chiar persoana pe care o iubești sau la care ții cel mai mult. Și acea persoană este un „produs special”, cu mici defecte. Și ea poartă o etichetă: Atenție, fisuri! O urmă de amărăciune, o limbă ascuțită, un spirit apatic, un temperament greu de stăpânit. N-aș putea să-ți spun unde e fisura, dar ea există! Iar când o vei găsi – pentru că vei da de ea! – să nu fii surprins. Dacă vrei să stabilești o relație cu personajul acesta, singura cale este să-l iei „ca-atare”! Dacă te interesează desăvârșirea, ești pe culoarul greșit!

Suntem ispițiți să trăim cu iluzia că undeva, cumva, există și oameni normali. În filmul *As Good As It Gets*, Helen Hunt este distrusă de ambivalența lui Jack Nicholson. El este drăguț, amabil și generos cu ea și cu fiul ei bolnav, dar în același timp este agorafob, obsedat, impulsiv și ofensiv în ultimul stadiu! Dacă grosolănia s-ar măsura în kilometri pătrați, atunci el ar fi de mărimea Texasului! Disperată, Helen țipă la un moment dat la mama ei: *Nu vreau decât un prieten normal!*

– Oh, îi răspunde înțeleghătoare mama ei, toată lumea vrea câte unul de-asta. Dar nu există așa ceva, dragă!

Când intrăm într-o relație cu iluzia că oamenii sunt normali, practic ne-mpotrivim adevărului că, de fapt, ei nu sunt normali! Ne angajăm într-un interminabil șir de tentative de a-i „repara”, de a-i controla sau de a pretinde că sunt ceea ce de fapt nu sunt. Unul dintre cele mai mari semne ale maturității este să accepți faptul că fiecare este „așa-cum-este”.

Dietrich Bonhoeffer a spus odată că oamenii intră-n relații, având propriile visuri și idealuri despre ce-ar trebuie să fie grupul, comunitatea. El adaugă aceste surprinzătoare cuvinte:

Dar harul lui Dumnezeu amendează imediat aceste visuri! O mare dezamăgire față de ceilalți, față de creștini în general, și – dacă suntem norocoși – față de noi înșine ne copleşte, pe

măsura dorinței lui Dumnezeu de a ne conduce la înțelegerea comunității creștine veritabile... Cu cât acest moment al dezamăgirii vine mai repede, cu-atât mai bine și pentru individ, și pentru comunitate! Cei care iubesc idealul lor de comunitate creștină mai mult decât comunitatea însăși devin periculoși pentru acea comunitate creștină, chiar dacă intențiile lor personale pot fi dintre cele mai sincere, corecte și generoase!”³

Toți suntem ciudați

Sigur că partea cea mai dureroasă a problemei este să-ți dai seama că și tu faci parte din departamentul „ca-atare”. De-a lungul istoriei, oamenii s-au împotrivit cât au putut să recunoască și să poarte această etichetă! Tindem să împărțim lumea în oameni normali și sănătoși (ca noi) și oameni dificili. Mi-a atras odată atenția titlul unui articol dintr-o revistă: „Femei absolut normale care-și vânează foștii prieteni”.

Expresia care m-a izbit a fost „femei absolut normale”. Cum o arăta oare una (sau chiar un bărbat cu totul normal)?! Și dacă pândă obsesivă a foștilor iubiți nu este altceva decât un lucru *absolut* normal, cât de departe ar trebui să mergi ca să fii puțin ciudat?!

Fiecare dorim să arătăm normal, să credem despre noi că suntem normali, dar scriitorii Scripturii insistă că nimeni nu este „absolut normal” – cel puțin, nu în termenii lui Dumnezeu! „Noi rătăceam *cu toții* ca niște oi...”⁴ ne spun ei. „*Toți* au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu.”⁵ Asta explică un foarte important aspect al primelor pagini ale Bibliei.

Una dintre cele mai ironice remarci despre Biblie pe care le aud din când în când este că Biblia este o carte cu, pentru și despre personaje pioase, vrednice de vitralii, dar practic de negăsit în viața reală! Și asta-mi arată că cei care afirmă așa ceva practic n-au citit Scriptura! Pentru că ați remarcat, de exemplu, câte familii în neorânduială întâlnim în Geneza?!

Un scurt sumar:

Cain este gelos pe Abel și-l ucide. Lameh introduce poligamia în omenire. Noe – cel mai neprihănit om de pe pământ, pe vremea sa – se-mbată și-și blestemă nepotul. Lot, atunci când

casa-i este înconjurată de locuitorii din Sodoma care voiau să-i violeze oaspeții, le oferă în schimbul acestora pe fetele sale! Mai târziu, aceste fiice îl îmbată și rămân însărcinate de la propriul lor tată – și Lot era socotit cel mai neprihănit om din Sodoma!

Avraam se joacă de-a favoriții cu fiii săi, Isaac și Ismael, și-i înstrăinează!

Isaac face același lucru cu fiii săi Iacov și Esau, și ei devin dușmani înverșunați vreme de vreo douăzeci de ani! Iacov îl favorizează pe Iosif față de ceilalți unsprezece fii, așa că nu-i de mirare că aceștia plănuiesc să-l ucidă pe Iosif și numai printr-o minune îl vând finalmente ca sclav!

Căsătoriile lor sunt adevărate calamități!

Avraam se-mpreunează cu sclava soției sale, apoi – la solicitarea acesteia din urmă – îi trimite în deșert pe sclavă și pe fiul astfel născut al acesteia. Isaac și Rebeca se luptă practic, promovându-și fiii favoriți spre binecuvântările cele mai bune. Iacov își ia două soții, dar procrează și cu sclavele acestora, când cele două soții intră într-o competiție de fertilitate.

Fiul cel mare al lui Iacov, Ruben, întretine relații sexuale cu țitoarea tatălui său.

Un alt fiu al aceluiași, Iuda, se culcă cu nora sa, deghizată în prostituată (ea făcuse lucrul acesta pentru că rămăsese fără copii, cei doi soți ai săi – fii ai lui Iuda – fiind omorâți de Domnul din pricina nemerniciei lor). Iar Iuda nu-și îndeplinise obligațiile față de ea.

Am zice că oamenii aceștia ar avea nevoie de terapeuți ori consilieri, nu?!

Și aceștia nu sunt familia Walton! Ei ar avea nevoie de dr. Phil, de dr. Laura, dr. Ruth, dr. Spock ori dr. Seuss – au nevoie de cineva, de oricine. (Te simți un pic mai bine când te gândești la familia ta?)

Și-atunci, de ce i-a inclus scriitorul Genezei pe toți aceștia în cartea sa?!

Există un motiv foarte important. Autorul Scripturii încearcă să ne familiarizeze cu un adevăr teologic profund: *toți sunt ciudați!*

Fiecare – „...cu toții, ca niște oi...” – avem obiceiuri pe care nu

le putem controla, fapte din trecut asupra cărora nu mai putem reveni, fisuri pe care nu le putem remedia. Asta-i distribuția cu care Dumnezeu trebuie să lucreze! La fel cum sticla este predispusă să se facă țandări și nitroglicerina să explodeze, noi avem predilecția să facem rele chiar și atunci când condițiile sunt dintre cele mai bune! Această predispoziție este ceea ce teologii numesc „depravare, stare de păcat”. Mînjim și suntem gata să ne sacrificăm integritatea pentru câțiva dolari („Dar nu înțeleg, domnule polițist, probabil că mi s-a defectat kilometrajul!”). Flecărim și bârfim de dragul câtorva momente în care ne simțim superiori. Încercăm să dăm falsa impresie că suntem productivi la slujbă, doar ca să avansăm mai rapid (un soft nou îți dă posibilitatea să navighezi pe internet, ca apoi cu un simplu clic! să schimbi la o imagine ce dă impresia că lucrezi la un proiect; așa-zisul „ecran al șefului”). Căutăm să ne intimidăm angajații sau să ne manipulăm copiii, doar ca să ne bucurăm pentru câteva clipe de „gustul puterii”!

Toți suntem ciudați! Este o perspectivă atât de fundamentală, încât poate c-ar fi bine să-nchizi pentru un moment cartea ca să-mpărtășești acest gând cu persoana care-ți este cea mai apropiată. Sau cu cea de care acest principiu îți aduce cel mai intens aminte! Sau poate că sunt una și aceeași persoană.

Pentru că știm că nu așa ar trebui să fim, căutăm să ne mascăm ciudațenia. *Fiecare* pretindem că suntem mai sănătoși ori mai amabili decât suntem de fapt; suntem cu toții prinși în ceea ce s-ar putea numi „administrarea depravării”.

Din când în când, eticheta „ca-atare” a cuiva tinde să devină marcă înregistrată! Un istoric câștigător al Premiului Pulitzer este acuzat de plagiat; cariera unui politician este amenințată de un scandal sexual; un puternic director executiv demisionează din cauza unor documente ilegale emise. Ce surprinde nu este că așa ceva se întâmplă, ci modul în care publicul

***Fiecare
pretindem că
suntem mai
sănătoși ori mai
amabili decât
suntem de fapt;
suntem cu toții
prinși în ceea ce
s-ar putea numi
„administrarea
depravării”.***

reacționează: „De necrezut! Păreau așa de normali!“ De parcă voi sau eu nu am fi capabili de așa ceva!

Problema cu rasa umană nu este că am avea câteva mere putrede în coșul nostru. Cercetătorii din domeniul psihologiei deviate lucrează din greu ca să deosebească anormalul de normalul din noi. Unul dintre pericolele în studiul subiectului – pericol pe care cineva l-a numit „sindromul intern“ – este că studenții încep să se regăsească în fiecare diagnostic. „Aproape nimeni nu poate spune că nu s-a îndoit niciodată de propria normalitate“,⁶ menționează un studiu recent. Dar scriitorii Scripturii afirmă că toți suntem în aceeași categorie de diagnostic: „Noi rătăceam cu toții ca niște oi...“ Din perspectivă spirituală, îndoielile noastre tainice despre propria noastră normalitate ne spun ceva foarte important. Cum afirma Neil Plantinga, „în perspectiva biblică asupra lumii, păcatul este acea componentă familiară a vieții, chiar previzibilă – dar *nicidecum normală!* Simplul fapt că «toată lumea o face» nu-nseamnă că aceasta reprezintă normalitatea.“⁷

De pe vremea lui Adam în grădina Edenului, păcatul și ascunderea sunt tot atât de inevitabile precum moartea și impozitele! Unii sunt chiar talentați în a se ascunde! Dar tot nu pot scăpa de ciudățenia lor! Apropie-te mai mult de cine vrei tu, și-i vei remarca fără-ndoială ciudățenia. Toți oamenii sunt normali, până ajungi să-i cunoști!

Dorința de a stabili relații

Și totuși...

Aspirația de a te alătura și de a intra în legătură, de a iubi și de a fi iubit, este una dintre cele mai aprige năzuințe ale sufletului. Nevoia noastră de comuniune cu oamenii și cu Dumnezeu care ne-a creat este pentru spiritul omenesc ceea ce este apa, aerul și hrana pentru trup. Această nevoie nu va păli nici confruntată cu toată ciudățenia omului! Ea ne caracterizează din leagăn și până pe patul morții. Un prunc își înalță surâzător fața și-ntinde mânuțele-i dolofane ca să fie luat în brațe, radiază de fericire când este ridicat și legănat – ce inimă nu s-ar topi, văzându-l?!

La celălalt capăt al spectrului, tatăl vădov al unui bărbat pe care-l cunosc se îndrăgostește de o femeie din biserica sa. El o pețește, ea acceptă... și-și încep umblarea împreună. El are optzeci și patru de ani, un doctor pensionar, ea are optzeci și unu și a fost misionară – este prima ei căsnicie! Își luase adio de la orice idilă pe vremea administrației Truman. Veți spune c-ar fi făcut mai bine să nu se mai încurce cu toată daravela asta a căsătoriei... dar ea-l găsisese în sfârșit nu numai pe „cel potrivit”, ci pe *doctorul* potrivit! Ei pur și simplu au aruncat în aer statisticile vârstei noilor căsătoriți!

**Nevoia noastră
de comuniune cu
oamenii și cu
Dumnezeul care
ne-a creat este
pentru spiritul
omenesc ceea ce
este apa, aerul și
hrana pentru trup.**

Oricât de frustranți ar fi oamenii, e foarte greu să le găsești înlocuitori pe măsură. Un prieten își comandase micul dejun în timpul unei călătorii în sudul Americii. Văzuse crupe de grâu în meniu, și – fiind un olandez ce-și petrecuse cea mai mare parte a vieții în Michigan – nu se lămurise niciodată pe deplin ce-i cu mâncarea asta, așa că a întrebat-o pe chelnerița: „Ce anume este o *crupă*?!” Răspunsul acesteia a fost clasic: „Dragă, i-a răspuns ea (în Sud, chelnerițelor li se cere prin lege să se adreseze clienților cu „dragă”), nu vei găsi niciodată o *crupă*, ci numai *crupe*.”

Acum, trebuie să știți că, într-adevăr, crupele astea nu există izolate. Nici-un asemenea bob nu e o insulă, nu există ca atare, ci fiecare bob este o parte dintr-un întreg! Nu poți să comanzi o *crupă*, ci numai o porție de *crupe*!

„Poți să-l numești clan, trib, rețea sau familie, spunea June Howard. Oricum i-ai spune, oricine-ai fi – ai nevoie de așa ceva!”⁸ Nu e bine ca omul să fie singur. Dallas Willard spunea: „Condiția naturală de viață pentru făptura umană este înrădăcinarea reciprocă în alții.”⁹ Dragă, n-ai apărut așa, din senin!

Edward Hallowell,¹⁰ conferențiar senior la Școala Medicală Harvard, obișnuiește să vorbească despre fundamentala nevoie umană de comunitate. El folosește termenul de *legătură*: sentimentul de a face parte din ceva ce contează, ceva mai mare decât noi. Tânjim după interacțiuni față-n-față; vrem să fim

văzuți, cunoscuți și sluiți, și – la rândul nostru – să-i vedem, să-i cunoaștem, să-i slujim pe alții. Avem nevoie să ne legăm unii de alții cu promisiuni de iubire și fidelitate, promisiuni pe care ni le facem unii altora și pe care le îndeplinim. Aceste legături îi implică și pe alții, desigur (și-n special pe Dumnezeu); dar Hallowell merge mai departe și face observația că oamenii-și găesc împlinire și-n relaționarea cu animalele favorite, cu muzica sau cu natura.

Asta are o explicație. Neil Plantinga¹¹ notează undeva că profetii evrei aveau un cuvânt pentru acest tip de legături între toate lucrurile: *shalom* – „înțreșerea laolaltă a lui Dumnezeu, a oamenilor și-a creației, întru dreptate, împlinire și încântare“. *Încercați să vă imaginați*, le spuneau prorocii oamenilor de-atunci, și ne spun și nouă azi, *ce magnific trebuie să arate așa ceva!*

Într-o lume în care ar predomina *shalom*, toate căsătoriile ar fi sănătoase și toți copiii-n siguranță. Cei care ar avea prea mult le-ar da celor care ar avea prea puțin. Copiii palestinieni și cei israelieni s-ar juca împreună pe malul vestic al Iordanului, iar părinții lor și-ar construi case unii altora. În birourile și sălile de consiliu ale marilor companii, directorii executivi ar „complota“ între ei să-și ajute colegii și i-ar complimenta pe la spate. Ziarele de scandal ar fi pline de fapte eroice și de pilde de frumusețe morală. Talk-show-urile ar aduce în prim-plan mame și fiice care se iubesc cu-adevărat una pe cealaltă, soții care aduc pe lume copiii concepuți cu soții lor, bărbați cărora le face plăcere să se-mbrace ca bărbați.

Nemulțumirile sau neînțelegerile ar fi rezolvate cu bunăvoință și considerație. Ar mai exista poate avocați, dar numai ca să presteze munci cu adevărat folositoare, ca producerea și livrarea la domiciliu a celor mai bune pizza, fără grăsimi și cu nivel minim de colesterol. Ușile n-ar mai avea încuietori, iar mașinile n-ar mai avea nevoie de sisteme anti-furt. În școli nu ar mai fi nevoie de asistența poliției, și nici de supraveghere electronică. Elevii și profesorii și-ar aprecia reciproc munca depusă, iar în vacanțe, fiecare copil ar fi selecționat pentru o echipă în care să practice sportul preferat.

Bisericile nu s-ar mai dezbină.